

VELKOMMEN TIL
GRØN
NYTÅRSKUR

16. JANUAR 2025 KL. 16

Vær hilset!

Send en nytårshilsen i chatten og fortæl, hvor du ser med fra.

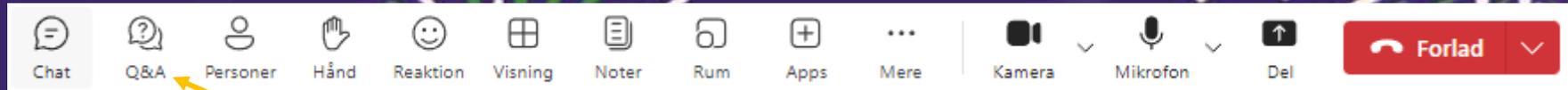
Chatfunktionen lukker, når mødet starter.

Webinaret optages. Dit kamera og din mikrofon vil være slået fra under hele mødet.

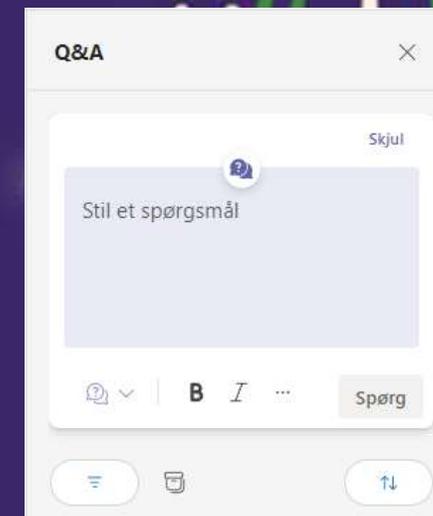
FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Der er afsat tid til spørgsmål sidst i webinarret.
Her vil oplægsholderne besvare så mange spørgsmål som muligt.
Du sender dit spørgsmål ved at bruge Q&A-funktionen som vist.

1. Tryk på ikonet

2. Skriv dit spørgsmål

PROGRAM

Velkomst

med hilsen fra kirkeministeren

Folkekirkenes fælles opgave

ved Peter Birch, biskop og formand for Folkekirkenes Grønne Omstilling

Menighedsrådenes rolle

ved Anton Pihl, formand for Landsforeningen af Menighedsråd

Grøn omstilling i folkekirken – inspiration og vejledning

ved Jesper Rønn Kristiansen, projektleder Folkekirkenes Grønne Omstilling.

inspiration og vejledning med indslag fra Græse, Vallensbæk, Søften-Foldby, Nørre Sandager og Bylderup-Bov menighedsråd, Klimaskovfonden og Den Kgl. Bygningsinspektør

Spørgsmål

Har du et spørgsmål, er du velkommen til at skrive det i Q&A-funktionen.

Oplægsholderne vil besvare så mange spørgsmål som muligt i den sidste del af webinarret.

*Hilsen fra
Morten Dahlin,
minister for byer og landdistrikter,
kirkeminister og minister for nordisk
samarbejde*

Morten Dahlin

minister for byer og landområder, kirkeminister og minister for nordisk samarbejde

PROGRAM

Folkekirkenes fælles opgave

ved Peter Birch, biskop og formand for Folkekirkenes Grønne Omstilling

Menighedsrådets rolle

ved Anton Pihl, formand for Landsforeningen af Menighedsråd

Grøn omstilling i folkekirken – inspiration og vejledning

ved Jesper Rønn Kristiansen, projektleder Folkekirkenes Grønne Omstilling.

inspiration og vejledning med indslag fra Græse, Vallensbæk, Søften-Foldby, Nørre Sandager og Bylderup-Bov menighedsråd, Klimaskovfonden og Den Kgl. Bygningsinspektør

Spørgsmål

Har du et spørgsmål, er du velkommen til at skrive dit spørgsmål i Q&A-funktionen
Oplægsholderne vil besvare så mange spørgsmål som muligt i den sidste del af webinarret.

Hvem er Folkekirkenes Grønne Omstilling?

Styregruppen

Bispekollegiet

Peter Birch (formand)

Kirkeministeriet

Martin Barnkob Lindgreen

Provsteforeningen

Esben Thusgaard

Landsforeningen af menighedsråd

Margrethe Winther-Nielsen

Lægt medlem

Jens Krogh, økologisk landmand

Projektgruppen

Programleder

Lene M. Krabbesmark

Projektleder

Jesper Rønn Kristiansen

Projektmedarbejder

Jonatan Haslund-Gjerrild

Projektmedarbejder

Lærke M.K. Futtrup

Kommunikationsmedarbejder

Tove Stausholm Krogsgaard

Hvorfor skal folkekirken prioritere en grøn omstilling?

- Folkekirken er Danmarks største civilsamfundsorganisation
- Folkekirken er Danmarks tredje største jordbesidder
- Folkekirken råder over bygninger og kirkegårde i hele landet
- Den danske klimalov fra 2020 – Fælles indsats for at komme i mål.

Hvordan skal folkekirken prioritere en grøn omstilling?

- CO₂-udledning/biodiversitet
- Økonomi
- Værdier
- Forpligtelser
- Interesser
- Vaner og historik

Folkekirkenes Grønne Omstilling

Folkekirkenes jorder

16.500 hektar

8.200 ha landbrug

Heraf er 480 ha karakteriseret som
lavbundsareal

2.800 ha skov

5.500 ha parkeringspladser,
veje, kirkegårde, bygninger
og øvrig natur etc.

JORD

Økologisk landbrug

Hvad skal menighedsråd være opmærksomme på, hvis de ønsker at bortforpagte til en økologisk landmand?

JORD

Skov og skovrejsning

Skovrejsning er en af de mest klimaeffektive anvendelser af jorden. Træer har nemlig en unik evne til at binde CO2 fra atmosfæren, så det ikke skader klimaet.

Her på siden finder du viden om skovrejsning. Hvilke muligheder I har, hvad I skal være opmærksomme på og hvem I skal kontakte, hvis I overvejer at plante skov på kirkens jord.

JORD

Naturgenopretning på lavbundsjorder

Lavbundsjord og drænedede vådområder bruges mange steder til landbrug - selv om det er dårlig landbrugsjord med lavt udbytte og stor kvælstofudledning.

Er I som kirke ejere af lavbundsjord, kan I gøre klimaet en stor tjeneste ved at etablere vådområde, hvilket sørger for, at CO2 bindes i jorden i stedet for at blive udledt til atmosfæren.

JORD

Vedvarende energi

Ved at bortforpagte jorden til en virksomhed, der producerer vedvarende energi, eksempelvis ved hjælp af solceller, kan man både sikre en langt højere bortforpagtningsindkomst og hjælpe klimaet.

Overvejer I at etablere vindmøller eller måske en solcellepark på kirkens jord? Bliv klogere på mulighederne her.

Vest for Over Jerstal
1954

Vest for Over Jerstal
i dag

Forekomst af Kommabredpande 1886 - 2024 *Hesperia comma*

Antal lokaliteter = 478
Genereret 13-11-2024
© Naturbasen ApS

- efter 2014
- før 2014
- før og efter 2014

Kort/figur: naturbasen.dk

Insekter uddør og forsvinder

- Kommabredpande: Rødlisteart, truet
- 2 km sværmeradius i fødesøgning.

Foto: Linda Høgh

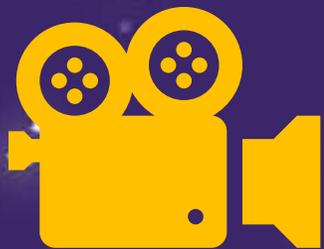

Kirkegårde + folkekirkens jorder med 2 km radius

**Finmasket net:
Mulighed for biorefugier og spredningskorridorer**

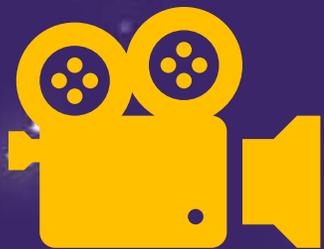
Inspiration fra
Græse-Sigerslevvester menighedsråd
v. Jytte Hare
og
Vallensbæk menighedsråd
v. Jørgen Hvolbye Lauritzen

Folkekirkenes jorder: Viden og værktøjer

- Skov og skovrejsning
- Økologisk landbrug
- Naturgenopretning af lavbundsgrunde
- Vedvarende energi
- Lovgivning
- Finansiering

[Find alt om folkekirkenes jorder på folkekirkenesgrønneomstilling.dk](http://folkekirkenesgrønneomstilling.dk)

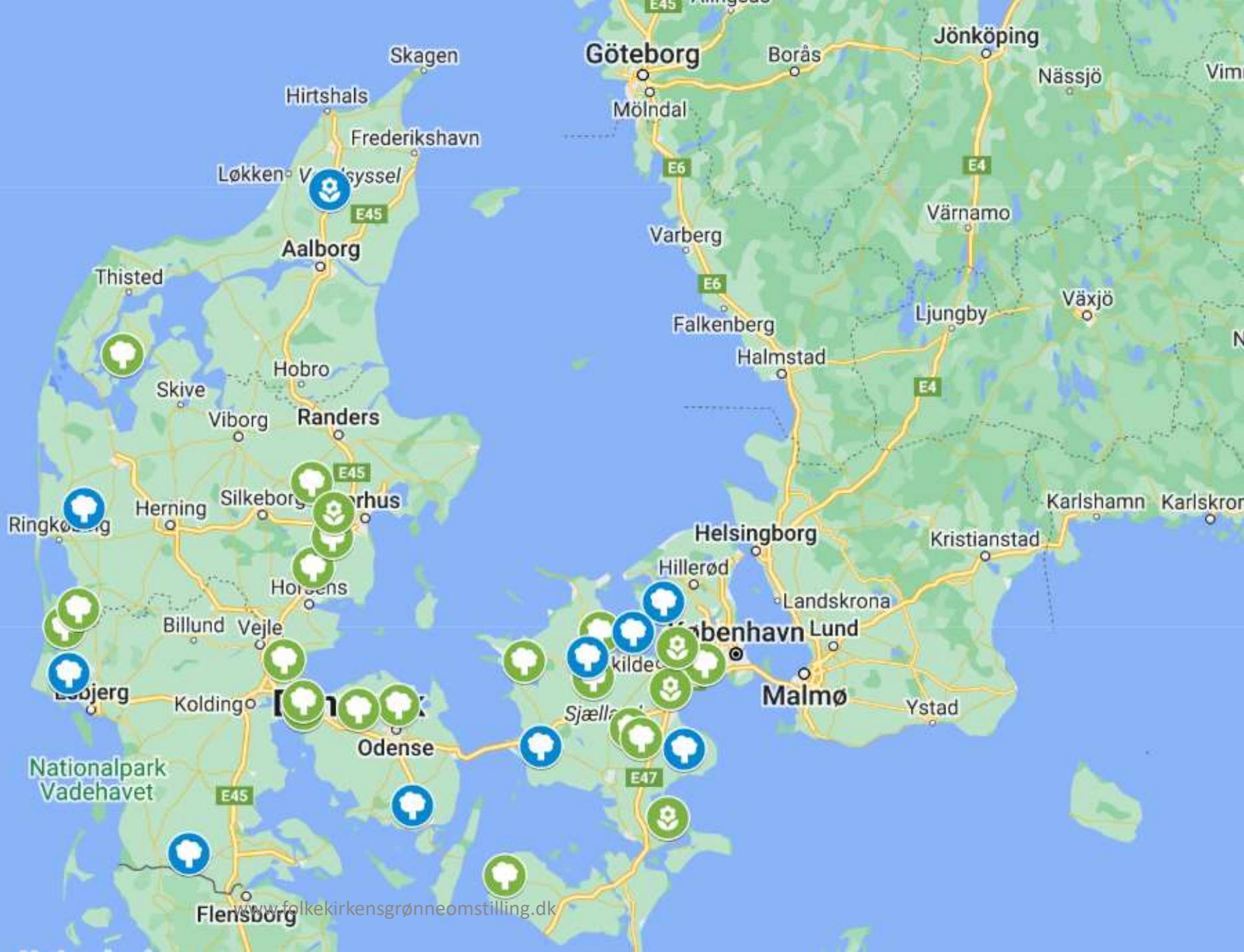
*Hilsen fra
Klimaskovfonden
v. direktør Poul Erik Lauridsen*

Poul Erik Lauridsen
Direktor i Klimaskovfonden

Kirkeskov- og naturprojekter

30+ projekter fordelt i hele landet

Find alle folkekirkens jorder på GIS-kortet

Overblik- og planlægningsværktøj

- Muligheder for skov, økologi mm.
- Begrænsninger, fredninger, kommunalplaner

[Folkekirkensgrønneomstilling.dk/gis](https://www.folkekirkensgrønneomstilling.dk/gis)

Danmarks Miljøportal

- Kommuner, Naturstyrelsen, vandforsyningselskaber, DN, WWF, Klimaskovfonden m.fl.

GIS-kort over folkekirkens jorder Begrænsninger og muligheder

Bylderup-Bov sogne

- Marker
- Fredninger
- Skovrejsning uønsket
- Luftfoto som kortlag

3 hektar ny skov

Signaturforklaring

- Kirkebyggelinjer
- Kirkebyggelinjer
- ✚ Kirker
- Skovrejsning uønsket
- ▨ Beskyttede områder nær vandboring (BNBO)
- Arealfredning
- Kirkefredning
- Statsfredning
- Videnskabeligt Reservat
- Kirkelandskaber
- Skov
- Folkekirkens jord - Marker

Inspiration fra Søften og Foldby kirkegårde og ledende graver Frank Kirchwehm-Jensen

Kirkegården er
selvforsynende med
alterbuketter hele
året rundt

Vinterbuket

Egen kompostering skaber
biodiversitet og minimerer
antallet af køreture til
genbrugsstationen

Besøgende henter inspiration
til deres egne haver

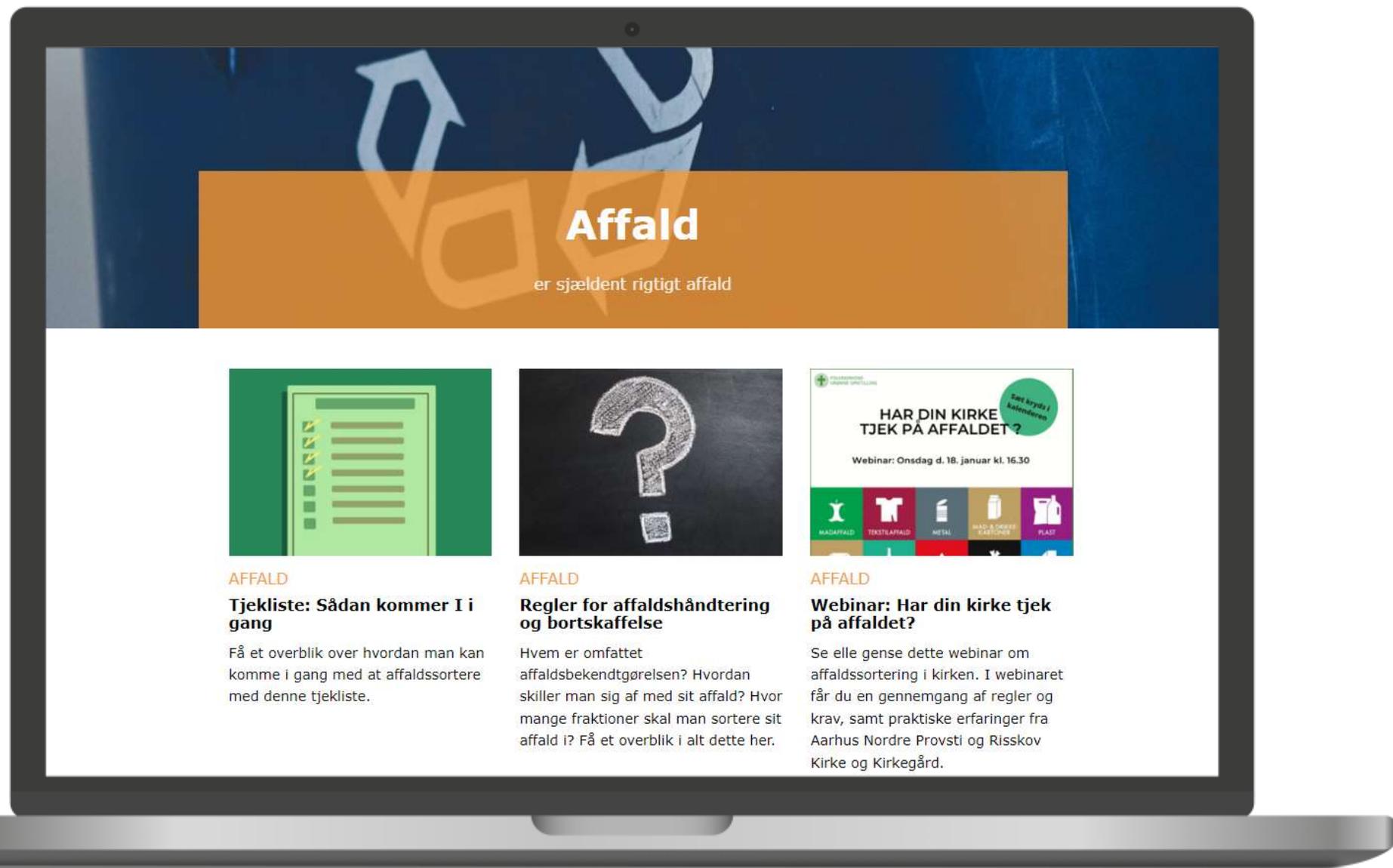

Siden januar 2023 har det været lovpligtigt, at kirkegårde, kirker, provstikontorer og stiftsadministrationer skal sortere deres affald.

Læs mere på

[Affald | Folkekirkens Grønne Omstilling](#)

Læs mere om reduktion af energiforbrug på hjemmesiden

[Energi | Folkekirkens Grønne Omstilling](#)

Stil skarpt på Kirkens energiforbrug

Om energikilder, opvarmning og optimering

CASE
Gl. Vor Frue Kirke sparede over 70.000 kroner på den årlige varmeregning
"Det vigtigste, vi gjorde, var at skifte fra elektrisk opvarmning til fjernvarme". Sådan siger Ole Højlund, der er bygningsansvarlig i Roskilde Domsogn, til Kirke.dk. Læs hele

WEBINAR
Se eller gense "Spar på energien i kirken"
Over 400 var tilmeldt onlinemødet med Poul Klenz Larsen og Keld Balmer Hansen under overskriften "Spar på energien i kirken". Se optagelsen af mødet og hent Pouls slides fra præsentationen

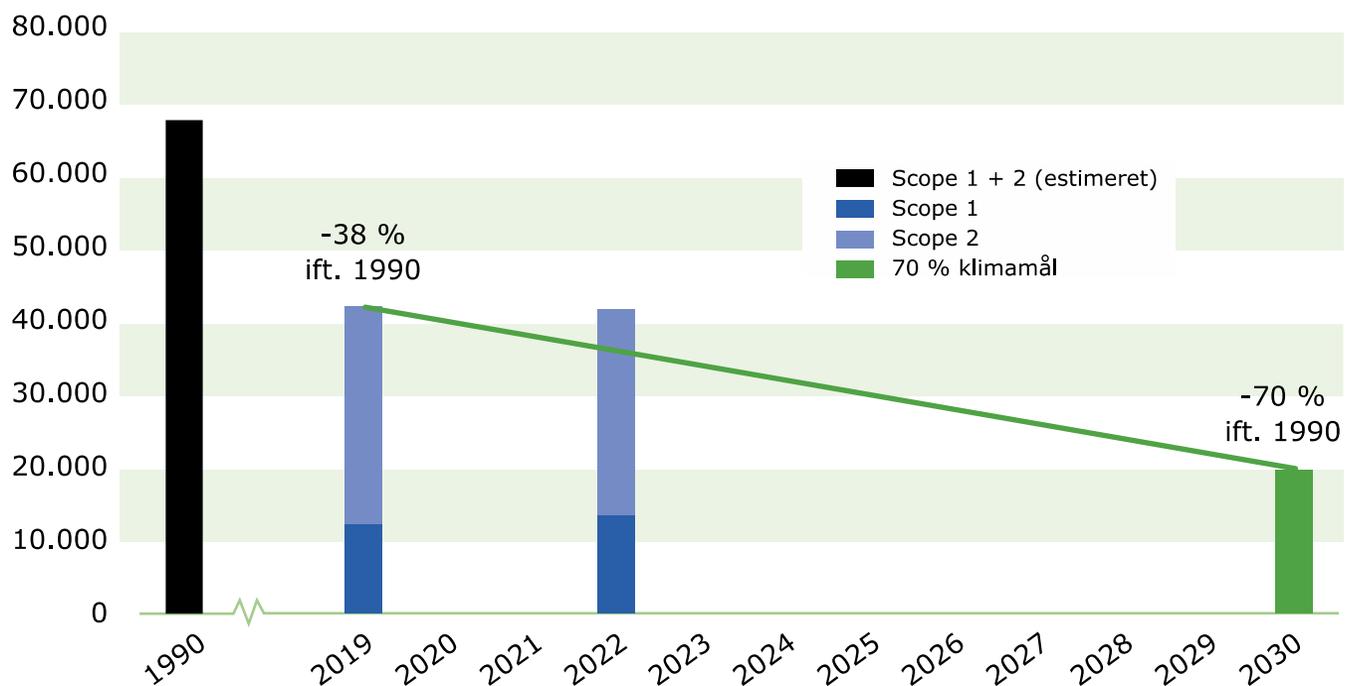
CASE
Affugter gav forbedret indeklima
Hjerndrup Kirke ved Christiansfeld var plaget af fugtproblemer. En mobil affugter har ændret indeklimaet markant og samtidig været en økonomisk gevinst, fordi energiforbruget er faldet.

FOKUS
Udskiftning af varmekilde
Udskiftning af de fossile varmekilder olie- og gasfyr er et af de absolut vigtigste skridt i at sænke folkekirkens CO2 udledning, og kan samtidig ofte give en stor økonomisk besparelse.

Kortlægning af folkekirkenes klimaaftryk

Udledning af CO₂ fra folkekirkenes energiforbrug

Kortlægningen gør det muligt

- At opstille klare mål
- At prioritere de vigtigste indsatser
- At dokumentere folkekirkenes indsats og resultater inden for den grønne omstilling

KLIMAREGNSKAB

Vælg enhed

Vælg den enhed du vil se klimadata for.
(Stift / Provsti / Menighedsråd)

Lolland-Falsters Stift

Maribo Domprovsti

Vælg Menighedsråd

Hvor stor er enhedens CO₂-udledning i dag, og hvad er målet?

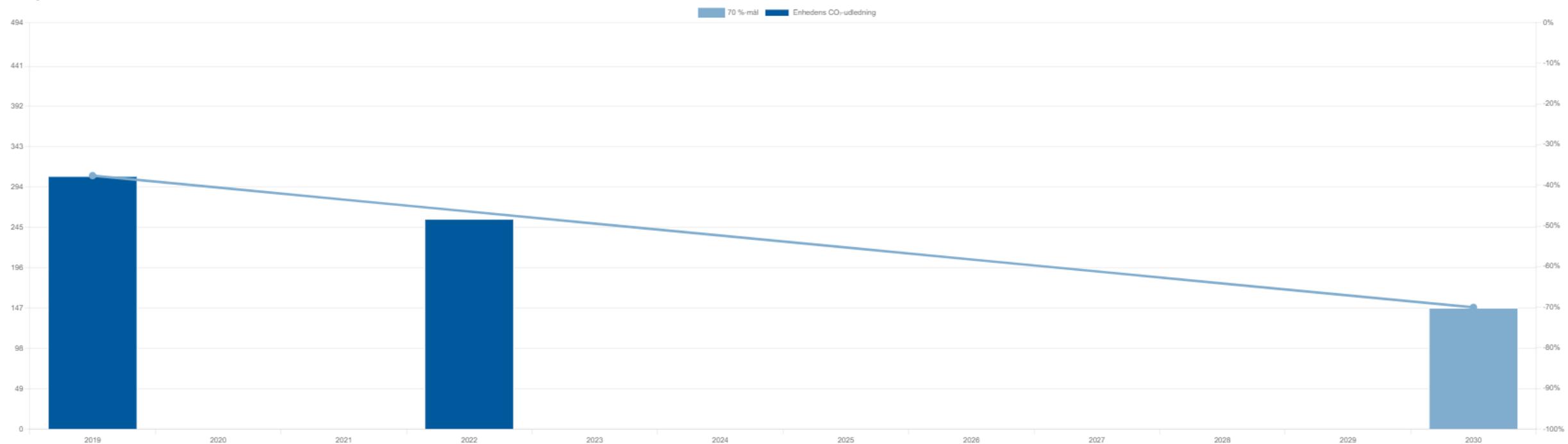
Figuren viser CO₂-udledningen fra energiforbruget, og hvor meget den skal reduceres for at nå et klimamål om 70 % reduktion i 2030. Folkekirken som samlet organisation ønsker at bidrage til samfundets grønne omstilling og dermed Folketingets mål om, at CO₂-emissionen i 2030 skal være 70 % lavere end i 1990.

Info ?

CO₂-udledning ift. 70 %-reduktionsmål

Ton CO₂

Procentvis reduktion

CO₂-udledning fra Øvrige indkøb

Kategori	Udledning i 2019 (ton CO ₂)	Udledning i 2022 (ton CO ₂)
512310 Større istandsættelsesarbejder	291,9	466,0
223130 Anskaffelser - inventar og tekniske installationer	26,8	105,4
223010 Udvendig vedligeholdelse af bygning	33,2	58,9
512610 Produktionsanlæg og maskiner	3,7	62,6
228045 Planter, grus, gran m.v.	33,7	32,3
223040 Vedligeholdelse af inventar og tekniske installationer	41,3	18,4
225520 EL	28,4	30,2
223140 Anskaffelser - maskiner og værktøj	20,6	27,8
225510 Varme	26,3	19,9
228035 Indkøb til fortæring	24,1	17,7
223020 Indvendig vedligeholdelse af bygning	23,9	17,8
225010 Vand, renovation, grundejerforening m.m.	12,6	12,8
227065 Kørsel af affald	11,9	10,2
226520 Køb af IT, ANDRE end Folkekirkens IT	9,8	11,2
221025 Befordringsgodtgørelse	11,9	6,6
228055 Diverse forbrugsvarer m.v.	7,2	10,8
228065 Arbejdstøj og udstyr	8,8	8,7
227055 Konsulentydelse	6,8	10,1
228010 Kontorudgifter	9,7	6,8
223030 Vedligeholdelse af udenomsarealer	5,9	9,3
228050 Udsmykning (lys, gran mv.)	7,4	7,1
227015 Telefon/internet - datakommunikation	5,9	8,3
511210 Grunde og arealer købt	13,6	-
227040 Græsslåning, hækkilpning, snefyndning m.v. fra ekstern leverandør	2,8	10,4
227035 Rengøring efter regning	6,0	6,6
511220 Ejendomme købt	10,3	1,8
223050 Vedligeholdelse af maskiner	5,3	5,6
226510 Køb af IT, Folkekirkens IT	2,3	4,6
227045 Annoncering	2,3	4,0
228075 Brændstof	2,7	3,6
227050 Trykning	2,3	3,7

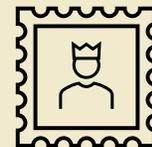

“Folkekirkenes CO₂-udledning kan reduceres med ca. 10.000 ton ved at udfase olie og gas til opvarmning. Det svarer til ca. en fjerdedel af folkekirkenes samlede udledning fra energiforbruget.”

Fra rapporten

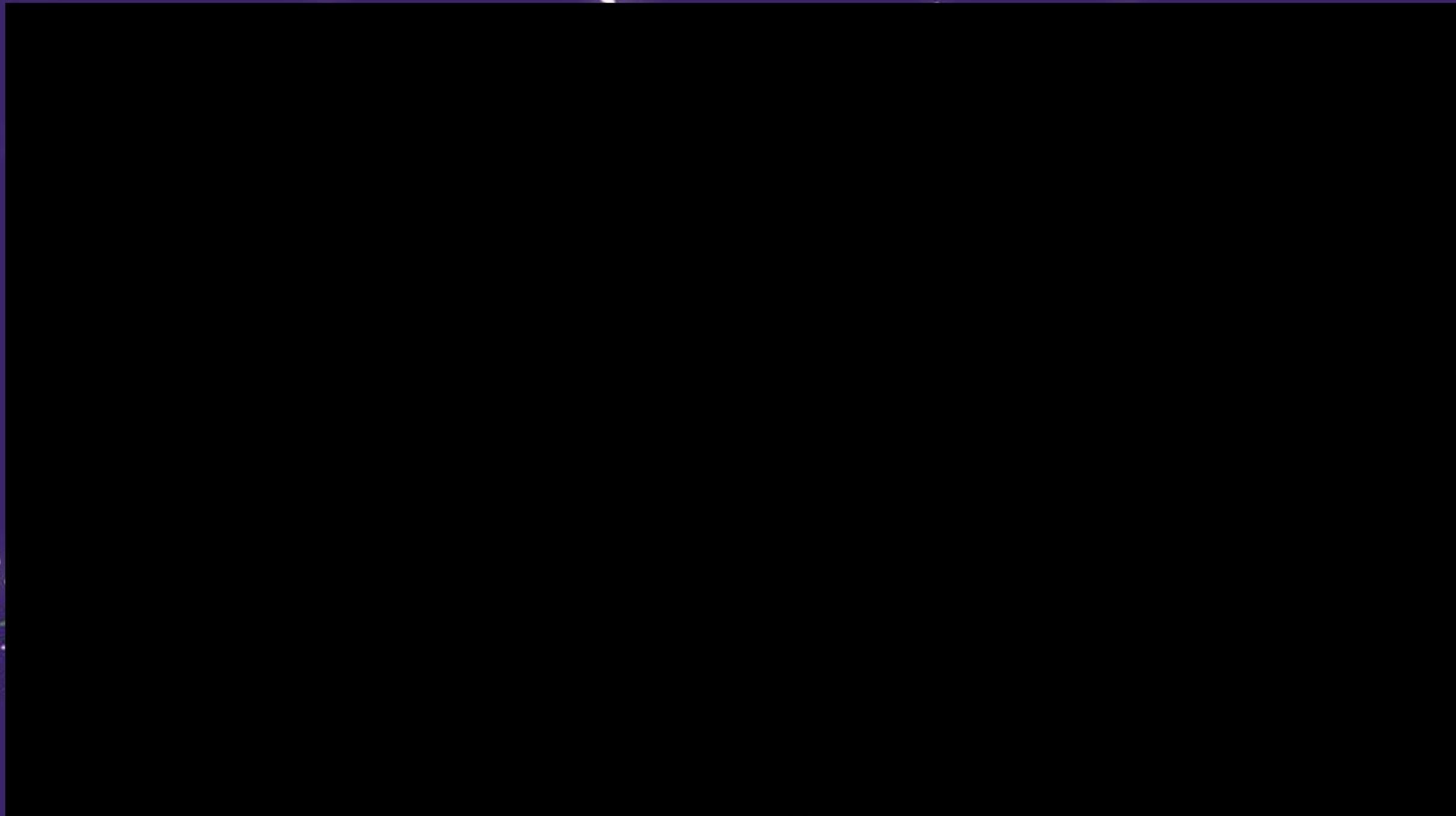
Folkekirkenes klimaftryk og biodiversitet på kirkegårde

*Inspiration fra
Nørre Sandager Menighedsråd
på Nordfyn
v. formand Bent Jacobsen*

Fra sort til grøn

Fossile brændsler

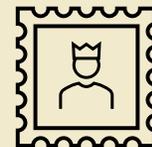
- Naturgas og fyringsolie, som benyttes i olie- og gasfyr er fossile brændsler, der hentes op af undergrunden.
- Afbrænding af fossile brændsler udleder store mængder af CO₂

Et grønnere alternativ

- Fjernvarme
- Varmepumpe
- Elvarme
- (Pillefyr)

Læs mere om udskiftning af varmekilder på:

[Udskiftning af varmekilder i folkekirkens bygninger | Folkekirkens Grønne Omstilling](#)

Hilsen fra
Camilla Løntoft Nybye og
Inge-Lise Kragh
Kgl. Bygningsinspektør for Helsingør, København og Lolland-Falsters Stifter

Camilla Lantoft Nybye og Inge-Lise Kragh

Kgl. Bygningsinspektør for Helsingørs, Københavns og Lolland-Falsters Stifter

Læs mere om bygninger, byggeri og renovering på

[Bygninger | Folkekirken](#)
[Grønne Omstilling](#)

FOLKESKIRKENS BYGNINGER

Husk hensynet til miljø og klima, når I vedligeholder og renoverer eller bygger nyt.

FOKUS
Renovering

Ved at renovere frem for at bygge nyt reducerer I omkostningerne for både klima, miljø og pengepung.

FOKUS
Stil krav til materialer og leverandører

Værd at vide om, hvordan I stiller krav om bæredygtighed i udbud og andre leverandøraftaler.

CASE + MATERIALER
Bæredygtighed i provstiets anlægsprojekter

Bispebjerg-Brønshøj Provsti har opstillet en række bæredygtighedskrav, som de vil bruge i vurderingen af ansøgninger om anlægsmidler.

Kirkerne er en del af vores fælles kulturarv og pejlemærker i både livet og landskabet.

Prioritéér det løbende vedligehold

Renovér, hvis det er tiltrængt

Stil krav til leverandører

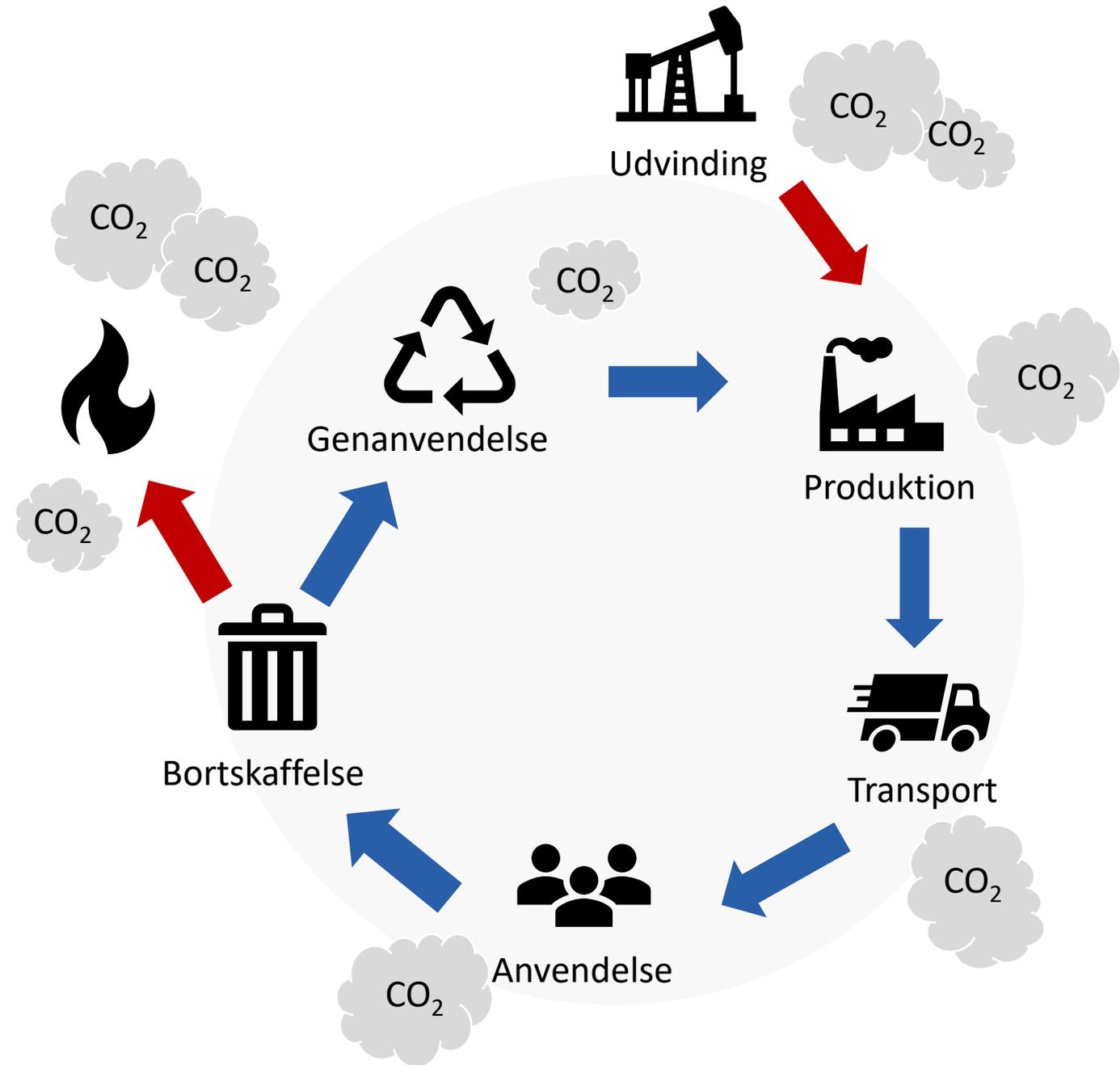
Riv kun ned og byg kun nyt, hvis det er en nødvendighed

Indkøb

- Indkøb af produkter og services vejer tungt i klimaregnskabet og udleder store mængder CO₂
- Alle produkter har en klimapåvirkning - både før, under og efter brug.

Huskeregul: Alt der koster penge, udleder CO₂.

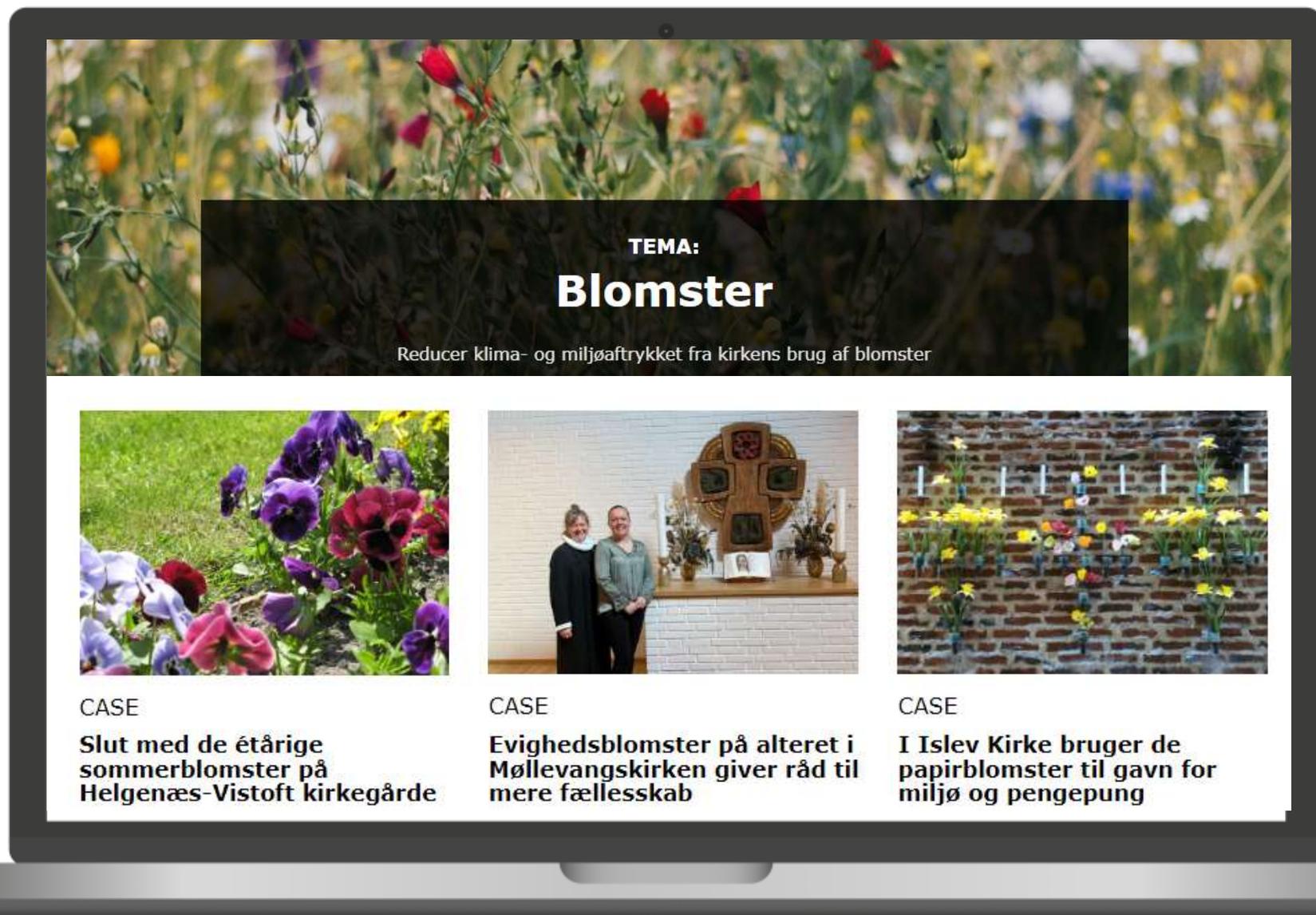

Bliv inspireret af andre sogne og provstier

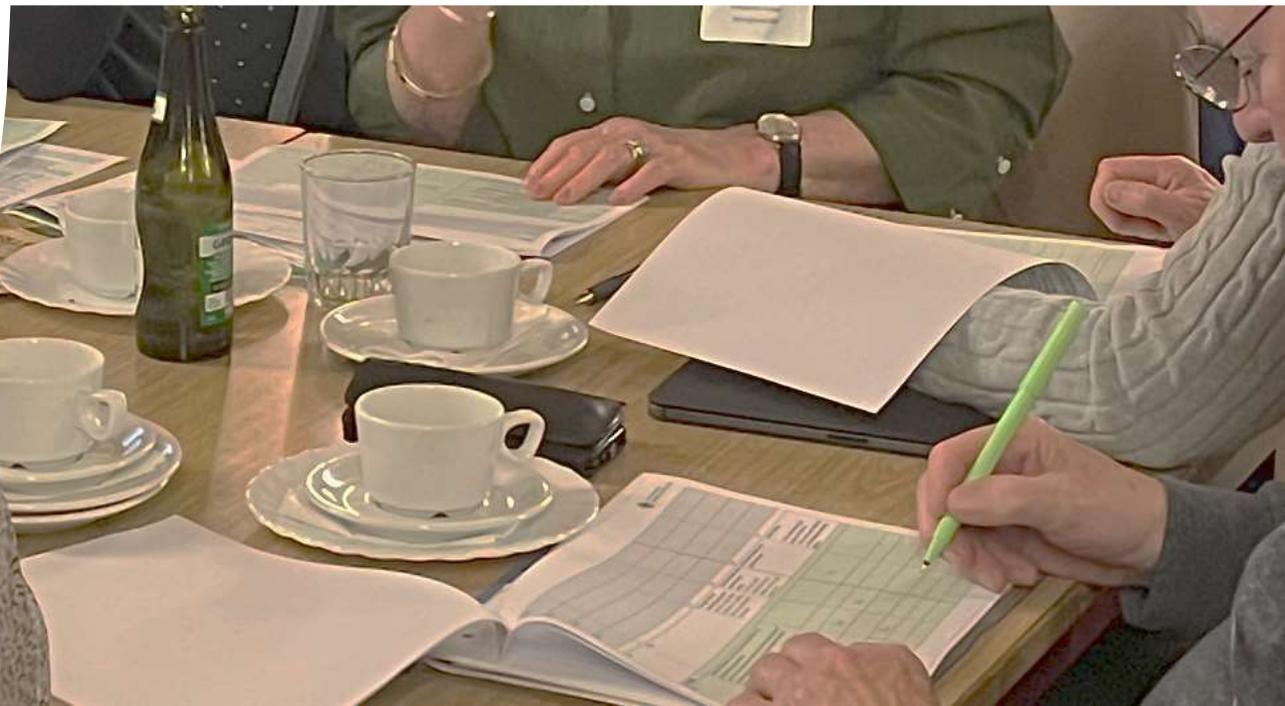
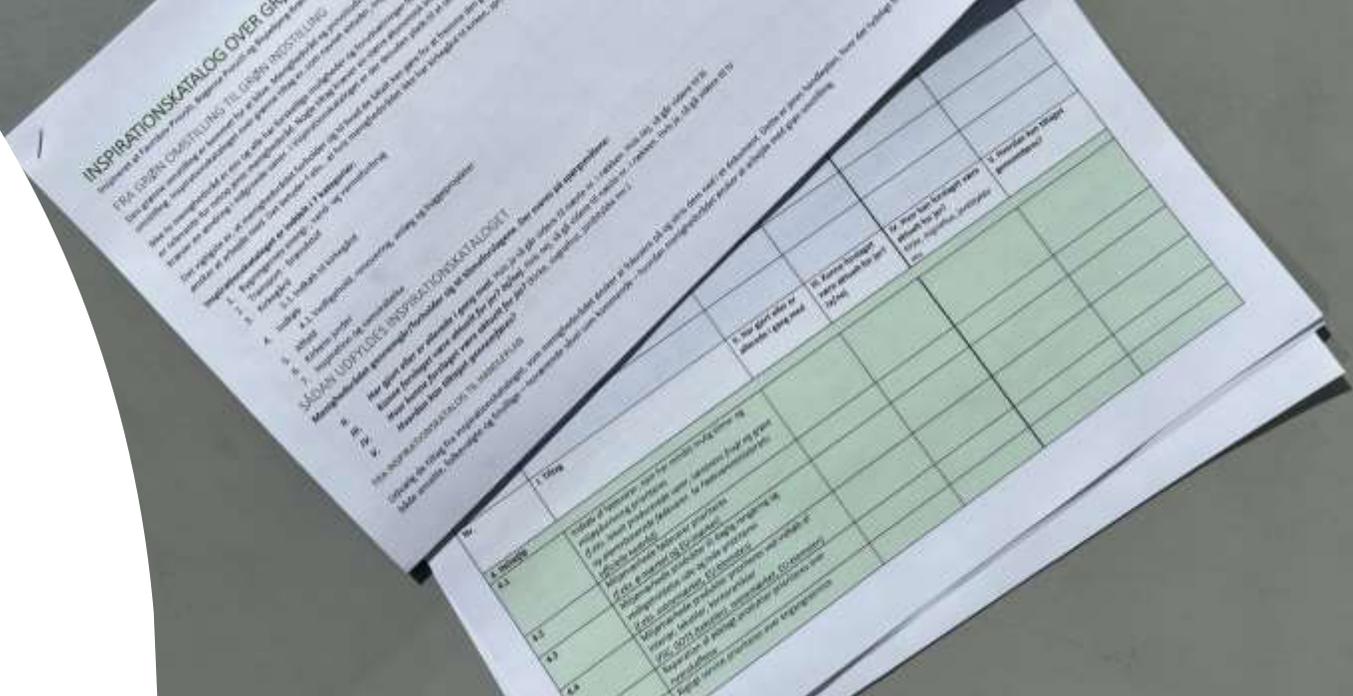
Læs f.eks. mere på:

[Blomster | Folkekirken's Grønne Omstilling](#)

Inspirationskatalog over grønne tiltag

- Inspiration til hvor og hvordan I kan starte
- Find inspirationskataloget her
 - [Skabelon til handleplan og inspirationskatalog over grønne initiativer \(folkekirkenegroenneomstilling.dk\)](#)
 - Inspireret af netværket Grøn Kirke, Bogense, Favrskov og Bispebjerg-Brønshøj Provstier

Glæd dig til flere spændende nyheder og tilbud i 2025

Bla.
webinarer

Temaaften Fyens Stift – 4. marts

Bornholm – 29. marts

Nye vejledninger, værktøjer og materialer

Nyheder og grøn inspiration

Følg med i vores nyhedsbrev – det er til dig!

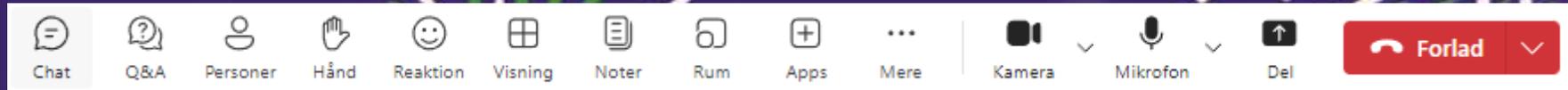

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Spørgsmål

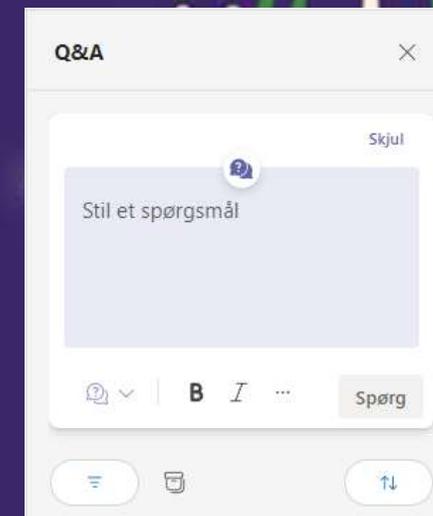
Brug Q og A-funktionen til at stille et spørgsmål.

Oplægsholderne vil besvare så mange spørgsmål som muligt

1. Tryk på ikonet

2. Skriv dit spørgsmål

TAK FOR DIN DELTAGELSE

Find optagelse og slides fra dette webinar,
information om kommende webinarer
og optagelser fra tidligere webinarer
på

www.folkekirkenegrønneomstilling.dk/webinar

Webinar 1: Spar på energien i kirken

Se webinar:

Webinar 2: Ladestandere

Se webinar:

Webinar 3: Affaldssortering

Se webinar:

Webinar 4: Biodiversitet

Se webinar:

Webinar 5: Grøn omstilling i Favrskov Provsti

Se webinar:

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING